

Geweld tegen Kinderen

1. Inleiding

In 2001 verzocht de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) de toenmalige Secretaris Generaal van de VN Kofi Annan een wereldwijd onderzoek te doen naar Geweld tegen Kinderen. In artikel 19 van het VN- Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) is neergelegd dat kinderen beschermd moeten worden tegen geweld. Dit internationale verdrag is inmiddels geratificeerd door 193 landen¹. Zij leggen zichzelf daarmee de verplichting op om, zoals in het geval van artikel 19 IVRK, er alles aan te doen om kinderen tegen geweld te beschermen.

2. Onderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd onder leiding van de Braziliaanse professor Paulo Sergio Pinheiro en duurde van 2003 tot 2006. Het richtte zich op geweld tegen kinderen in de volgende vijf gebieden:

- geweld in het gezin
- geweld op school
- geweld in instellingen
- geweld in de werksituatie
- geweld in de maatschappij

Pinheiro werd bijgestaan door de volgende VN-entiteiten: het Bureau van de VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (OHCHR), het VN-Kinderfonds (Unicef) en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Het onderzoek werd gedaan met medewerking van veel NGO's, overheden, deskundigen, activisten en andere organisaties. Ook kinderen hebben actief geparticipeerd aan het onderzoek en deelgenomen aan de ontwikkeling van het rapport. Ook zij hebben dus een belangrijke rol gehad bij de totstandkoming ervan.

3. Rapport

Na het jarenlange wereldwijde onderzoek hebben de Secretaris Generaal en Pinheiro op 11 oktober 2006 het onderzoeksrapport aan de Algemene Vergadering van de VN aangeboden. In het rapport wordt een beeld gegeven van de omvang en variëteit van geweld tegen kinderen. Het rapport bevat een algemene beschrijving van geweld tegen kinderen en geeft aanbevelingen om geweld tegen kinderen te voorkomen en er adequaat op te reageren. Het rapport is gebaseerd op bestaand en nieuw onderzoek. Het sluit af met 6 principes die terugkomen in 12 algemene aanbevelingen. Deze richten zich tot alle gebieden waar geweld tegen kinderen plaatsvindt en zijn gericht tot alle landen. Ook zijn er speciale aanbevelingen gedaan, gericht op de vijf onderzoeksterreinen: geweld in het gezin, op school, in andere instellingen, in de werksituatie en in de gemeenschap. Naast het rapport is ook een boek verschenen, waar gedetailleerder op de verschillende onderwerpen wordt ingegaan.

4. Conclusie Onderzoek

4.1 Algemene conclusie onderzoek

De algemene conclusie luidt dat geweld tegen kinderen overal gebeurt, in elk land, in elke samenleving en in elke laag van de bevolking. Alleen extreem geweld tegen kinderen komt in het nieuws, maar de kinderen geven aan dat dagelijkse herhaalde kleine geweldplegingen ook pijn doen. Sommige vormen van geweld zijn onverwacht en geïsoleerd, maar de meeste vormen van geweld worden gepleegd door bekenden van de kinderen die ze zouden moeten kunnen vertrouwen: ouders, vriendjes, partners, schoolvrienden, leerkrachten en werkgevers.

Geweld tegen kinderen gaat over fysiek geweld, over psychisch geweld zoals beledigingen en vernederingen, discriminatie, verwaarlozing en mishandeling. Hoewel het gevolg van geweld afhangt van de aard en de omvang ervan, zijn de korte en lange termijn gevolgen voor kinderen meestal ernstig beschadigend².

4.2 Omvang en variëteit geweld tegen kinderen

Het onderzoek laat duidelijk de vreselijke kenmerken van geweld tegen kinderen zien, zowel in omvang als in variëteit. Enkele voorbeelden en schattingen:

- De World Health Organisation (WHO) schat in dat er in 2002 wereldwijd 53.000 kinderen zijn vermoord;
- In een onderzoek van de Global School-Based Student Health Survey in een breed scala van ontwikkelingslanden geeft tussen de 20% en 65 % van de schoolgaande kinderen aan verbaal of fysiek gepest of mishandeld te zijn in de voorgaande 30 dagen;
- De WHO schat in dat er in 2002 150 miljoen meisjes en 73 miljoen jongens onder de 18 jaar werden gedwongen tot seks of een andere vorm van seksueel misbruik;
- Wereldwijd ondergingen tussen de 100 miljoen en de 140 miljoen meisjes en vrouwen enige vorm van besnijdenis. Unicef schat in dat in delen van Afrika (Sub-Sahara), Egypte en Soedan jaarlijks 3 miljoen meisjes besnijdenis ondergaan.
- De International Labour Organisation (ILO) schat in dat er in 2004 218 miljoen kinderen te maken hadden met kinderarbeid, waarvan 216 miljoen gevaarlijk werk deden. 5,7 Miljoen kinderen werden gedwongen te werken, daarnaast werkten 1,8 miljoen kinderen in de prostitutie en kinderporno en waren 1,2 miljoen kinderen in 2004 slachtoffer van kinderhandel voor seksuele doeleinden.
- In het Regional Report Middle East and North Africa Region van juni 2005 staat over geweld tegen kinderen in instellingen dat geweld zowel in zorginstellingen, als in justitiële instellingen voorkomt. Over het algemeen klagen kinderen niet als het geweld plaatsvindt, tenzij het geweld extreem is of vaker voorkomt, uit angst voor represailles.

4.3 Risicofactoren geweld tegen kinderen

Een breed en gevarieerd aantal factoren verhoogt de kans op geweld of de bescherming tegen geweld. Te denken valt aan persoonsgebonden factoren, zoals geschiedenis en karakter van het slachtoffer en de dader, maar ook het gezinssysteem en maatschappelijke context. Van belang is om te vermelden dat het gaat om een combinatie van factoren. Uit het onderzoek komt nogmaals naar voren dat slachtoffers van geweld een groot risico lopen om later zelf dader te worden. Dat kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld later een groter risico lopen om slachtoffer te worden van huiselijk geweld. En dat kinderen die mishandeld worden een groter risico lopen op een laag zelfbeeld en daardoor makkelijker in situaties van nieuw geweld terechtkomen.

4.4 Centrale boodschap VN-Study

De centrale boodschap is dat **geen enkele vorm van geweld tegen kinderen te rechtvaardigen is en dat al het geweld tegen kinderen is te voorkomen**. Met het onderzoek wordt een mondiaal “turning point” nagestreefd: het einde van de rechtvaardiging van geweld tegen kinderen. Geweld tegen kinderen mag nooit geaccepteerd worden, ook niet omdat het traditie is, of als vorm van disciplineren. Geweld tegen kinderen moet **per direct** worden gestopt. Dit vereist een adequate en urgente aanpak van alle landen om mensenrechten na te komen en om aan hun overige verplichtingen te voldoen die geweld tegen moeten gaan. Kernwoord van het stoppen van geweld tegen kinderen volgens het onderzoek is: **Preventie!**

5. Principes

Het onderzoek is gebaseerd op de onderstaande 6 principes, die terugkomen in de 12 algemene aanbevelingen. In het rapport komt duidelijk naar voren dat welke actie er ook genomen wordt om geweld tegen kinderen te voorkomen, het belang van het kind altijd de allereerste overweging moet zijn.

- Geweld tegen kinderen is nooit te rechtvaardigen.
- Al het geweld tegen kinderen kan voorkomen worden.
- De landen zijn de eerst verantwoordelijke voor de erkenning van rechten van kinderen op het gebied van bescherming, de toegang tot gezondheidszorg, onderwijs en andere diensten. Ook hebben zij de verantwoordelijkheid voor het aanbieden van opvoedingsondersteuning om kinderen in een veilige omgeving te kunnen laten opgroeien.

- Alle landen moeten ervoor zorgen dat iedereen die geweld tegen kinderen gebruikt, wordt gestraft.
- Kinderen lopen meer kans op geweld, vanwege hun kwetsbaarheid. Sommige kinderen lopen specifiek risico om slachtoffer van geweld te worden, vanwege hun geslacht, ras, etnische achtergrond, handicap of sociale klasse.
- Kinderen hebben het recht om hun gedachten te uiten en zij hebben recht op participatie bij de besluitvorming over het stoppen van geweld tegen kinderen.

6. Twaalf Algemene Aanbevelingen

De onderstaande twaalf punten bevatten belangrijke aanbevelingen aan alle landen om hen ertoe aan te zetten meer te doen om geweld tegen kinderen te stoppen. En aan de gevolgen die het met zich meebrengt. Ook wordt advies gegeven hoe iedereen overal ter wereld mee kan helpen aan het stoppen van geweld tegen kinderen.

1. Versterk nationale en lokale betrokkenheid en actie

Alle landen moeten meer actie ondernemen om geweld tegen kinderen te voorkomen en te stoppen. Aangeraden wordt dat alle landen een systeem ontwikkelen dat geweld tegen kinderen registreert en monitort. Er moet een nationale strategie, beleid of Plan van Aanpak komen ten aanzien van geweld tegen kinderen, met realistische, tijdsgebonden doelen. Dat moet gecoördineerd en breed geïmplementeerd worden door een multidisciplinaire organisatie. Ook moeten nationale wetten, beleidsplannen en programma's in overeenstemming zijn met internationale mensenrechten en de al aanwezige wetenschappelijke kennis.

2. Verbied al het geweld tegen kinderen

Alle landen moeten duidelijk uitdragen dat geweld tegen kinderen nooit te rechtvaardigen is. Dat dient terug te komen in wetten over het uitbannen van geweld tegen kinderen. De landen moeten erop toezien dat die wetten worden nageleefd. Er moet dus onder andere wet- en regelgeving zijn tegen lichamelijke kindermishandeling, gedwongen uithuwelijking, meisjesbesnijdenis, eer- en bloedwraak en seksueel misbruik. Alle landen worden hier specifiek gewezen op het General Comment No. 8 (2006) van het Comité van de Rechten van het Kind, dat aangeeft dat alle lijfstraffen van kinderen bij wet verboden moeten zijn.³

Ook moeten landen ervoor zorgen dat geen enkel kind onder de 18 jaar wordt blootgesteld aan de doodstraf of levenslange opsluiting, zonder uitzicht op vrijlating. Het verbieden van de doodstraf aan personen die delicten hebben gepleegd voor het 18e jaar, moet de hoogste prioriteit hebben van alle landen.

3. Geef prioriteit aan preventie van geweld tegen kinderen

Alle landen moeten er meer aan doen om geweld tegen kinderen te voorkomen. Er moet dus meer aandacht aan preventie worden besteed. Er moet niet worden afgewacht tot het leed al gebeurd is. Er moet geld beschikbaar worden gesteld om de oorzaken van het geweld aan te pakken. Ook moet er extra aandacht en steun zijn voor kinderen die gescheiden zijn van hun familie(leden), kinderen die leven in gezinnen waar alcohol- en drugsgebruik voorkomt en is het belangrijk dat er in gezinnen of in de samenleving geen gevaarlijke wapens zijn.

4. Draag geweldloze waarden en normen uit

Alle landen moeten actiever zijn in het veranderen van overtuigingen of tradities waarin geweld tegen kinderen getolereerd wordt. Zij moeten helder zijn in hun boodschap dat geweld tegen kinderen nooit toegestaan is. Iedereen moet leren om op een geweldloze manier met elkaar om te gaan, vooral met kinderen. De landen moeten ook de media inschakelen om uit te dragen dat men op een geweldloze manier met elkaar moet omgaan. Iedereen moet op de hoogte zijn van de rechten van kinderen, ook de kinderen zelf.

5. Vergroot de kwantitatieve en kwalitatieve capaciteit van iedereen die met kinderen werkt

Iedereen die met kinderen werkt, of voor hen zorgt, moet op de hoogte zijn hoe zij kunnen helpen om geweld tegen kinderen te stoppen. Dit geldt dus onder andere voor onderwijzers, maatschappelijk werkers, politie, medewerkers in instellingen, waaronder kinder- en weeshuizen, religieuze leiders en de media.

Er moeten voorschriften komen waarin de rechten van kinderen staan en hoe het geweld voorkomen kan worden; deze voorschriften moeten onderdeel van het werk zijn.

6. Help en steun kinderen die slachtoffer zijn van geweld

Alle landen moeten er meer aan doen en moeten effectiever zijn als het gaat om kinderen die slachtoffer zijn van geweld. Zeker in geval van een crisis moeten onderwijzers en maatschappelijk werkers in staat zijn deze kinderen te helpen. Als kinderen naar de rechtbank moeten, moeten zij kindvriendelijke juridische hulp krijgen van juristen die begrijpelijke taal spreken voor de kinderen. Onderwijs, gezondheidszorg, sociale- en juridische diensten moeten kunnen inspelen en ingericht zijn op de behoeften van kinderen.

7. Zorg voor participatie van kinderen

De mening van kinderen moet meetellen als het gaat om besluiten die over hen worden genomen. Dit sluit aan bij artikel 12 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind; participatie van kinderen. Dat geldt dus ook voor de besluitvorming over het voorkomen en stoppen van geweld tegen kinderen.

8. Creëer laagdrempelige en duidelijke systemen om geweld tegen kinderen te melden

Alle landen moeten het gemakkelijk maken om geweld tegen kinderen te melden. Het moet duidelijk zijn voor zowel volwassenen als voor kinderen waar en hoe ze kunnen melden en wat ermee gebeurt. Iedereen moet zich veilig voelen om te melden en iedereen moet weten dat de melding niet wordt bestraft. Iedereen moet kunnen melden: kinderen zelf, maar ook de ouders, onderwijzers, artsen, maatschappelijk werkers, kinderrechtenorganisaties en politieagenten of gevangenismedewerkers.

Ook moet ieder land een telefonische hulpdienst hebben, waar kinderen, maar ook volwassenen geweld kunnen melden.

9. Straf iedereen die geweld tegen kinderen gebruikt

Alle landen moeten ervoor zorgen dat iemand die geweld tegen kinderen gebruikt, altijd wordt gestraft. Kinderen moeten de rechterlijke macht en de politie kunnen vertrouwen. Het moet duidelijk zijn dat er wet- en regelgeving is die geweld tegen kinderen strafbaar stelt. En als iemand dader is van enige vorm van geweld tegen kinderen, mag hij/zij nooit meer met kinderen werken.

10. Wijs op de sekse- verschillen in geweld tegen kinderen

Er moet duidelijkheid komen over de verschillen in geweld tegen jongens en meisjes, gelieerd aan de verschillen in hoe ze opgevoed zijn en hun “ongelijkwaardigheid”. De rechten van vrouwen en meisjes moeten voor iedereen duidelijk zijn en voor alle vrouwen en meisjes gelden. Het gaat om dezelfde rechten als voor mannen en jongens. Alle landen moeten werken aan een gelijkwaardige situatie voor jongens en meisjes en duidelijk maken dat iedere vorm van geweld tegen beide seksen onacceptabel is.

11. Ontwikkel en implementeer nationale data over geweld tegen kinderen

Alle landen moeten ervoor zorgen dat informatie wordt verzameld over geweld tegen kinderen. Deze gegevens over geweld moeten op eenduidige wijze worden geregistreerd, zodat ze te vergelijken zijn en te monitoren. Alle informatie is van belang om een beter beeld te krijgen wat de aard en omvang is van geweld tegen kinderen. Om goede oplossingen te vinden om geweld te voorkomen en er adequaat op te reageren. Er moet in ieder land een nationaal volgsysteem komen, dat meet wat de aard en de omvang is van het geweld dat landelijk plaatsvindt.

Het is ook van belang dat alle kinderen bij hun geboorte worden geregistreerd. Dit is van belang, om hen ‘bestaansrecht’ te geven en om hen te kunnen volgen. Vooral als het gaat om kinderen die meer risico lopen op geweld dan andere kinderen.

12. Versterk de internationale betrokkenheid

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) geeft belangrijke regels om kinderen tegen geweld te beschermen. Er zijn ook andere internationale verdragen die aangeven dat geweld tegen kinderen moet stoppen of die dat geweld strafbaar stellen. De meeste landen hebben het IVRK en de onderliggende verdragen ondertekend. De landen die dat nog niet hebben gedaan, moeten dat per direct doen. De nationale wet- en regelgeving moet in overeenstemming zijn met deze internationale afspraken. Ook moeten alle landen het Anti-Folteringsverdrag ondertekenen, zodat nagegaan kan worden of kinderen die in gevangenissen en justitiële inrichtingen zijn geplaatst, daar tegen geweld beschermd worden.

7. Specifieke aanbevelingen

Hieronder worden per aandachtsgebied van het onderzoek aanbevelingen gedaan aan alle landen over het tegengaan van geweld tegen kinderen.

1. Geweld in het gezin

Help ouders hun kinderen op te voeden!

Zorg bijvoorbeeld voor goede gezondheidszorg, financiële middelen, werkgelegenheid. Zorg er ook voor dat risicogezinnen extra hulp krijgen. En dat er informatie en advies wordt gegeven over het - geweldloos - opvoeden van kinderen.

2. Geweld op school

Zorg ervoor dat scholen een geweldloze, veilige en kindvriendelijke plek zijn!

Dat iedere school een gedragscode heeft voor medewerkers en leerlingen over het tegengaan van geweld. Ontwikkel een programma voor leraren hoe zij op een geweldloze manier kunnen onderwijzen en discipline kunnen houden. En leer kinderen op school over hun rechten.

3. Geweld in instellingen

Zorg ervoor dat kinderen in zo weinig mogelijk of pas in laatste instantie in instellingen, zoals een tehuis of een justitiële inrichting, terecht komen!

En als dat wel zo is, zij daarna terug naar huis kunnen, eventueel met hulp van maatschappelijk werkers. Kijk goed naar de oorzaken van de delicten die kinderen plegen.

4. Geweld in de werksituatie

Zorg voor het tegengaan van kinderarbeid!

Zorg ervoor dat er alternatieven zijn voor kinderen die illegaal werken, zoals een opleiding. Zorg ervoor dat er geen geweld in de werksituatie plaatsvindt. Dat kan door wet- en regelgeving en samenwerking van alle betrokken instanties in het bedrijfsleven, handel en overheid.

5. Geweld in de maatschappij

Zorg ervoor dat kinderen geen gevaar lopen!

Verminder risico's als gevolg van alcohol, drugs en wapens en onderneem actie tegen illegale activiteiten waar kinderen de dupe van zijn. Leer de maatschappij over kinderrechten. Help en ondersteun kinderen die slachtoffer zijn van geweld. Werk samen om kinderhandel en seksuele uitbuiting te voorkomen en onderneem strengere actie tegen iedere vorm van geweld tegen kinderen.

8. Vervolgacties en vervolgstappen

Om ervoor te zorgen dat geweld tegen kinderen op de agenda blijft, moeten alle landen ervoor zorgen dat er acties worden verbonden aan de aanbevelingen. De voornaamste verantwoordelijkheid hiertoe ligt bij de overheden. Duidelijk wordt aangegeven dat samenwerking om geweld tegen kinderen te voorkomen van groot belang is.

Nationaal

Concreet legt het de landen op:

1. dat in 2007 het stoppen van geweld tegen kinderen onderdeel is van ieders nationaal (beleids)plan. In ieder land dient een centraal (aanspreek)punt te zijn dat de strijd tegen geweld tegen kinderen prioriteit maakt, het liefst op ministerieel niveau.
2. dat de nationale wet- en regelgeving iedere vorm van geweld tegen kinderen verbiedt. In 2009 moet er een bruikbaar systeem zijn ontwikkeld om nationale gegevens op te slaan en geweld tegen kinderen te volgen en monitoren.
3. dat ze periodiek informatie verschaffen aan het Comité voor de Rechten van het Kind over de

implementatie van de aanbevelingen uit het rapport.

4. te overwegen om een kinderombudsman in te stellen.

5. ook regionale organisaties te betrekken bij de aanbevelingen uit het rapport om geweld tegen kinderen tegen te gaan. En deze regionale organisaties aan te moedigen alles te doen om geweld tegen kinderen te voorkomen.

Internationaal

Het rapport legt alle VN-landen gezamenlijk op:

1. de installatie van een Special Representative die een pleitbezorger is voor de preventie en aanpak van geweld tegen kinderen. Deze Special Representative coördineert de aanpak van geweld tussen de verschillende VN-landen, zorgt voor follow-up, monitoring en implementatie van de aanbevelingen uit het rapport. Ook rapporteert hij aan de Algemene Vergadering van de VN in 2010 over de implementatie van de aanbevelingen. En hij stimuleert internationale en regionale samenwerking en een multisectorale benadering om geweld tegen kinderen te voorkomen.

"De beste manier om met geweld tegen kinderen om te gaan, is het aan te pakken bij de bron, voordat het plaatsvindt. Iedereen heeft hierin een taak. Maar de overheid is de eerstverantwoordelijke. Die moet ervoor zorgen dat alle geweld tegen kinderen strafbaar is, ongeacht waar en door wie het wordt gepleegd."

Pinheiro, UN Study Violence against Children, 2006